

SAVJET EVROPE
EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA
Četvrto odjeljenje
Slučaj Wierciszewska protiv Poljske
Presuda
Strazbur
25.novembar 2003.
PRAVOSNAŽNA
25.02.2004.

Ova presuda će postati pravosnažna pod okolnostima predviđenim u Čl.44 st.2 Konvencije. Može biti predmet revizije.

U slučaju Wierciszewska protiv Poljske,
Evropski sud za ljudska prava (Četvrto odjeljenje), koji zasijeda u Vijeću u sastavu:
Nicolas Bratza, Predsjednik
V.Stražnicka
M.Fischbach
J.Casadevall
R.Maruste
L.Garlicki
E.Fura-Sandstrom, sudije i M.O
Boyle, zapisničar,
Objavio je 4.novembra 2003. sledeću presudu, koja je usvojena na taj dan:

POSTUPAK

1. Slučaj potiče od predstavke br.41431/98 protiv Republike Poljske, uložene od strane poljske državljanke Marie Wierciszewska (podnosilac) u skladu sa nekadašnjim članom 25 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.
2. Podnosilac predstavke je zastupan od strane Z.Daniszevska-Dek, advokata iz Bialystoka, Poljska. Poljsku vladu zastupa njen službenik K.Drzewicki iz Ministarstva inostranih poslova.
3. 1.og oktobra, Sud je odlučio da proslijedi predstavku Vladi. U skladu sa odredbom člana 29 iste Konvencije, odlučio je da ispita osnov predstavke, a u isto vrijeme i njenu dozvoljenost.

ČINJENICE

4. Podnosilac predstavke je rođen 1956.godine i živi u Wizni, Poljska.

5. Godine 1991., u skladu sa sudskom procedurom koja se tiče pomoći u izdržavanju djeteta, Lomza okružni sud izdao je prema podnosiocu predstavke, privremenu zabranu napuštanja teritorije Poljske. Ona nije obaviještena o toj odluci, sve do 16.jula 1991.godine, kada je zaustavljena na aerodromu na svom putu ka SAD.
6. 30.septembra 1991.godine, podnosilac predstavke je podnio žalbu Lomza regionalnom sudu, u kom je tražila naknadu štete od države. Tvrdila je da je privremena mjera- zabrana napuštanja teritorije bila pogrešna i da joj je naškodila, jer je učinila nemogućim za nju da se vrati u SAD i da ispuni uslove kako bi tamo dobila boravišnu dozvolu. Podnosilac predstavke je tvrdila da je sudija X koji je izdao spornu zabranu , poznavao njenog bivšeg supruga, koji je bio stranka u predmetnom postupku.
7. 31.oktobra 1991.godine Apelacioni sud Bialystoka, delegirao je ovaj slučaj Regionalnom sudu Bialystoka.
- 8.Ovaj sud je održao ročište 7.aprila, 24.septembra i 17.decembra 1992.godine.
9. 5.januara 1993.godine, odbio je dio tužiljinog zahtjeva.
10. Na ročištu održanom 13.maja 1993.godine, sud je na zahtjev obje stranke, prekinuo postupak do okončanja disciplinskog postupka protiv sudije X.
11. 3.septembra 1993.godine, sud je nastavio postupak.
12. Održao je sledeća ročišta 7.oktobra i 16.decembra 1993.godine, kao i 20.januara 1994.godine.
13. 3.februara 1994.godine Regionalni sud Bialystoka donio je presudu. Dosudio je podnosiocu predstavke (tužilji), naknadu štete u iznosu od 145.820.500 u poljskoj valuti sa kamatom. Tuženi i sudija X, koji se pojavio kao umješač, izjavili su žalbu.
14. 7.jula 1994.godine Apelacioni sud Bialystoka, ukinuo je odluku Regionalnog suda i vratio predmet na ponovno suđenje.
15. 1.avgusta 1994.godine podnosilac predstavke (tužilja), tražila je učešće u postupku svih sudija regionalnog suda u Bialystoku.
16. 15.decembra 1994.godine, Regionalni sud Bialystoka je odbio taj zahtjev

17. Regionalni sud Bialystoka je održao ročište 26.aprila, 28.juna i 6.septembra 1995.godine. Sud je odlučio da zatraži od američke ambasade određene informacije. Na ročištu održanom 26.juna 1995, novčano je kaznio svjedoka za nepojavljivanje pred sudom.
18. Ročišta su održana 22.avgusta, 19.septembra i 28.novembra 1996.godine,
19. Ročište zakazano za 18.decembar je odloženo zbog bolesti predsjedavajućeg sudije
20. Sud je održao ročište 17.aprila 1997.godine.
21. 30.aprila 1997.godine donio je presudu. odbio je tužbu podnosioca predstavke (tužilje). Ona je izjavila žalbu.
22. 7.novembra 1997.godine, Regionalni sud je odbio tužiljin zahtjev za oslobađanje od troškova postupka pred Apelacionim sudom. 2.decembra 1997.godine, Apelacioni sud je promijenio odluku i oslobodio je od plaćanja dijela troškova.
23. Održao je ročište 5.februara i 3.marta 1998.godine.
24. 10.marta 1998.godine Apelacioni sud Bialystoka preinačio je odluku od 30.aprila 1997.godine i dosudio tužilji naknadu štete u iznosu od 23,864 PLN sa kamatom. Svi učesnici postupka uložili su žalbu protiv presude.
25. 12.maja 1998.godine Apelacioni sud je odbio kasacionu žalbu podnosioca predstavke. Ona je izjavila žalbu. 27.avgusta 1998.godine Vrhovni sud je ukinuo odluku Apelacionog suda.
26. 28.juna 2000. Vrhovni sud je ukinuo presudu po izjavljenoj žalbi i vratio je predmet na ponovno suđenje.
27. 30.novembra 2000.godine, Apelacioni sud je održao ročište.
28. 7.decembra 2000. je donio presudu. Sud je odbio tužiljinu žalbu protiv presude od 30.aprila 1997.godine koju je donio Regionalni sud Bialystoka. Podnosilac predstavke je uložio kasacionu žalbu protiv te presude.
29. 14.juna 2002. Vrhovni sud je odbacio kasacionu žalbu iz procesnih razloga.
30. Zatim, advokat tužilje je tražio ponovno otvaranje slučaja, upućujući na postojeću presudu Ustavnog suda koja se tiče odgovornosti države za štetu koju prouzrokuju

službenici u toku donošenja odluke ili preduzimanja drugih službenih dužnosti. Zahtjev je odbijen.

31. 4.novembra 2002. advokat tužilje je uložio ustavnu žalbu koja se odnosila na odbacivanje zahtjeva za ponovno otvaranje postupka. 9.juna 2003. Ustavni sud je donio presudu.
32. Pozivajući se na tu presudu, podnosilac predstavke je ponovno podnio zahtjev za ponovno otvaranje postupka. 9.oktobra 2003. Ona je informisala Evropski sud za ljudska prava da njen zahtjev još uvijek nije ispitan.

ZAKON

I. Navodno kršenje čl.6 Konvencije

33. Podnosilac predstavke se žalio da dužina trajanja postupka nije bila u skladu sa razumnim rokom koji se traži, a što je predviđeno članom 6 Konvencije, koji glasi:

"U ostvarivanju svojih građanskih prava i obaveza, svako ima pravo na suđenje u razumnom roku od strane suda. . ."

34. Vlada se usprotivila tom navodu podnosioca predstavke.
35. Period koji je morao biti uzet u obzir, počeo je 1.maja 1993., kada je od strane Poljske prepoznato pravo na individualnu peticiju- predstavku. U svakom slučaju, u procjeni opravdanosti vremena koje je proteklo poslije tog datuma, mora se uzeti u obzir u kojem se stadijumu nalazio postupak u to vrijeme. Sud je zabilježio da je postupak započeo 30.septembra 1991, pa je stoga na dan 1.maj 1993.godine, on trajao već 1 godinu, 7 mjeseci i 1 dan. Period o kome je riječ, okončan je 14.juna 2002.godine. Stoga, postupak je trajao 9 godina, 1 mjesec i 14 dana, u okviru nadležnosti suda, a koja se odnosi na racione temporis- razumni rok. Istina je da je nakon okončanja postupka, podnosilac predstavke tražio njegovo ponovno otvaranje. U svakom slučaju, Sud ponavlja da se član 6 Konvencije, ne primjenjuje na postupke u kojima se odlučuje da li će neki sudski postupak biti ponovo otvoren ili ne. Stoga, vrijeme koje je prošlo nakon 14.juna 2002. ne može biti dodato na period koji je u pitanju.

A. Prihvatljivost

36. Vlada je bila mišljenja da podnosilac predstavke nije iscrpio sve domaće pravne lijekove. Predstavnici Vlade su se osvrnuli na mogućnost da se traži kompenzacija zbog prekoračenja razumnog roka za okončanje sudskog postupka, navodno dostupna prema poljskom zakonu počev od 18.decembra 2001.godine, poslije ponovnog tumačenja

odredbe građanskog zakonika od strane Ustavnog suda. Vlada je navela da je podnosilac pritužbe bio svjestan mogućnosti podnošenja takvog zahtjeva, što se dokazuje činjenicom da je u postupku pred nacionalnim sudom tražila naknadu štete od strane državnog službenika, u skladu sa tom novointerpretiranom zakonskom odredbom.

37. Podnosilac predstavke je naveo da bi pravni lijek predložen od strane Vlade bio neadekvatan i neefektivan. Navela je da ne postoji sudska praksa koja bi se odnosila na takvu vrstu zahtjeva, niti je ustanovljena bilo kakva procedura koja bi se primjenjivala za ispitivanje takvih zahtjeva. Sem toga, dodala je da je nejasno da li bi se kompenzacija mogla tražiti za štetu koja je nastala prije stupanja na snagu presude Ustavnog suda.

38. Sud ponavlja da se član 35 Konvencije, koji postavlja pravilo iscrpljivanja svih domaćih pravnih lijekova, odnosi i na pravilo o teretu dokazivanja. Tvrdnja predstavnika Vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih lijekova, podrazumijeva da se Sudu mora dokazati da je pravni lijek bio efikasan, da je bio predviđen u teoriji i dostupan u praksi u vrijeme o kojem je riječ, kao i da je bio adekvatan da obezbijedi obeštećenje, u svijetlu onoga na šta se žalio podnosilac predstavke, kao i da ponudi razumne izgleda za uspjeh.

39. Prema tvrdnjama predstavnika Vlade, podnosilac predstavke je morao iskoristiti pravni lijek, koji je kako navode postojao počev od dana stupanja na snagu gore pomenute presude poljskog Ustavnog suda. Sud smatra da je prigovor koji predstavnici Vlade ističu ograničen na samu izjavu da je presudom Ustavnog suda formiran novi pravni lijek, i da podnosilac predstavke mora biti svjestan njegove dostupnosti. Nikakav dalji dokaz o bilo kakvoj sudskoj praksi u tom smislu nije pružen. U odsustvu takvih informacija i imajući u vidu gore pomenuti princip, Sud smatra da Vlada nije uspjela da potvrdi da je pravni lijek o kojem je riječ, efikasan.

Iz ovih razloga, Sud smatra da predstavka ne može biti odbačena zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

40. Sud dalje ističe da predstavka nije neprihvatljiva ni po bilo kojem drugom osnovu. Stoga, Sud će je smatrati prihvatljivom i dozvoljenom.

B. Činjenice

1. Doprinos stranaka

41. Predstavnici Vlade su bili viđenja da je slučaj prilično kompleksan, imajući u vidu činjenicu da su u njemu bila dva tužena i jedan umješač.

Napomenuli su potrebu da se traži informacija od američke ambasade i da se postupak zaustavi dok traje disciplinski postupak protiv sudije X.

Vlada je tvrdila da su domaći sudovi pokazali marljivost u vođenju postupka, kroz zakazivanje ročišta u redovnim intervalima. Naglasila je da su sudovi učinili napor u cilju ubrzanja postupka kroz kažnjavanje svjedoka koji se nijesu odazivali pozivu za saslušanje, kao i kroz postavljanje rokova strankama za podnošenje njihovih zahtjeva.

Vlada je navela da je podnosilac predstavke doprinio odugovlačenju postupka, kroz traženje da u postupku učestvuju sudije Regionalnog suda, tražeći oslobađanje od troškova postupka i kasneći sa podnošenjem zahtjeva. Navela je da je postupak bio prekinut u trajanju 3 mjeseca i 21 dan, na zahtjev obje stranke.

42. Podnosilac predstavke se nije složio sa tim da je slučaj bio složen. Mišljenja je da postupak nije vođen na dovoljno savjestan način. Navela je da je morala da čeka godinu dana i 11 mjeseci za ispitivanje njene prve kasacione žalbe, i godinu dana i 5 mjeseci, za ispitivanje druge kasacione žalbe.

Kada je riječ o njenom zahtjevu za učešće regionalnih sudija u postupku, podnosilac predstavke je naveo da to nije prolongiralo postupak. Ispitivanje zahtjeva je trajalo 4 mjeseca i 14 dana, a ona na to nije imala uticaja. Dalje je navela da je morala da traži oslobađanje od troškova postupka iz razloga što je nezakonita zabrana napuštanja teritorije Poljske, ugrozila njeno preživljavanje.

2. Zaključci suda

43. Sud ponavlja da se opravdanost dužine trajanja postupka, mora procjenjivati s obzirom na okolnosti slučaja, kao i polazeći od kriterijuma ustanovljenih u sudskoj praksi, a koji se odnose na složenost postupka, postupanje stranke i relevantnih državnih organa, učešće stranke u sporu.

44. Sud smatra da ovaj slučaj podrazumijeva određeni stepen složenosti.

45. Sud ne vidi nijednu aktivnost kojom je podnosilac predstavke doprinio odlaganju ispitivanja njenog slučaja. Sud smatra da je u datim okolnostima konkretnog slučaja, teško kritikovati podnosioca predstavke zbog toga što je tražio učešće svih sudija u postupku.

46. Takođe, Sud ističe da je u posmatranom periodu bilo donijeto 7 sudskih odluka, i da se stoga ne može reći da je nacionalni sud bio neaktivan. Međutim, on je radio na tom slučaju više od 9 godina. Odlaganje je najviše prouzrokovano kroz ponovno ispitivanje slučaja, i vraćanje na ponovno suđenje. Kako god, Sud nije ovlašćen da ocjenjuje kvalitet sudske prakse nacionalnog prava neke države, ali očigledno je da je vraćanje predmeta na ponovno suđenje po pravilu određivano kao rezultat grešaka počinjenih od strane nižih sudova, pa prema tome, ponavljanje te naredbe nekoliko puta u toku postupka, ukazuje na ozbiljne nedostatke u sudskom sistemu.

47. Sud naglašava produženi period neaktivnosti u dijelu rada Vrhovnog suda. Naznačava da je drugo ispitivanje slučaja od strane tog suda, izvršeno u skladu sa izmijenjenim Zakonom o parničnom postupku. Amandmani koji su stupili na snagu 1.jula 2000., bili su namijenjeni ubrzanju postupka pred sudom. Bez obzira, u konkretnom slučaju Vrhovni sud nije iskoristio prednosti novog postupka, o čemu

svjedoči da mu je trebalo otprilike godinu i po dana da odbije kasacionu žalbu podnosioca predstavke iz procesnih razloga.

48. Gore navedeni zaključci su dovoljni da omoguće da Sud ocijeni da predmet podnosioca predstavke nije završen u razumnom roku. Prema tome, utvrđena je povreda člana 6 Konvencije.

II Primjena člana 41 Konvencije

49. Član 41 Konvencije glasi:

" Ako Sud nađe da je bilo povrede Konvencije ili Protokola, i ako unutrašnji zakon države omogućava samo parcijalno zadovoljenje stranke, Sud je dužan, ako je potrebno, da dosudi pravednu satisfakciju oštećenoj strani."

A. Šteta

50. Podnosilac predstavke je tražio 50,000 PLN na ime naknade materijalne štete. Ona je zasnovala svoj zahtjev na šteti koju je navodno pretrpjela kao rezultat nezakonite zabrane napuštanja teritorije Poljske. Podnosilac predstavke je nadalje tražio 100,000 PLN na ime naknade nematerijalne štete.

51. Vlada je tvrdila da nije bilo uzročne veze između navodnog kršenja odredbi Konvencije i tužiljinog zahtjeva za naknadu materijalne štete. Vlada je ocijenila zahtjev za naknadu nematerijalne štete kao prekomjeran. Vlada smatra da konstatovanje kršenja odredbi u konkretnom slučaju, će samo po sebi značiti pravednu satisfakciju. Alternativno, Vlada je tražila od Suda da dosudi kompenzaciju, ali na osnovu svoje sudske prakse.

52. Sud nije utvrdio vezu između učinjene povrede odredaba Konvencije i tražene naknade materijalne štete; stoga odbija taj zahtjev. S druge strane, mišljenja je da se za podnosioca predstavke može smatrati da je pretrpio nematerijalnu štetu, s obzirom na dužinu trajanja postupka. Stoga, dosuđuje podnosiocu predstavke 3,600 eura.

B. Troškovi postupka

53. Podnosilac predstavke je takođe tražio 23,000 PLN za troškove u nacionalnom postupku, kao i pred Sudom. Sem ove sume, takođe i 8,200 PLN, za troškove njenog pravnog zastupnika pred Sudom.

54. Vlada je smatrala da samo troškovi koji se tiču postupka pred Sudom mogu biti uzeti u obzir.

55. U skladu sa sudskom praksom Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova postupka, samo ako se dokaže da su ti troškovi bili neophodni i opravdani. U ovom slučaju, Sud uzimajući u obzir prethodne kriterijume, odbija zahtjev za naknadu troškova postupka u nacionalnom postupku, i smatra da je pravično dosuditi iznos od 1,000 eura za postupak pred Sudom.

C. Podrazumijevana kamata

56. Sud smatra da je pravično dosuditi kamatu zasnovanu na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, na koju treba dodati 3 procentualna poena.

SA IZLOŽENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. Proglašava predstavku prihvatljivom;

2. Utvrđuje povredu člana 6 Konvencije;

3. Utvrđuje

a) da odgovorna država treba da plati podnosiocu predstavke u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti presude, u skladu sa članom 44

Konvencije

i) 3,600 eura na ime naknade nematerijalne štete,

ii) 1,000 eura, na ime troškova postupka

što se ima prevesti u poljsku valutu

b) i da po isteku gore pomenuta tri mjeseca prosta kamata ima biti obračunavana na prethodno utvrđene iznose, u iznosu jednakom najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, tokom predmetnog perioda, uz dodatak tri procentualna poena.

4. Odbija preostali dio zahtjeva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Nicolas Bratza

predsjednik